

znamená poddať sa organizáciám založeným na násilí, ktoré pracujú v ilegalite a despoticky.

Bez skutočnej vzájomnej lásky rodina nemôže žiť, rásť a zdokonaľovať sa ako spoločenstvo osôb. Vzájomná láska vedie k tomu, aby sme darovali život deťom, a pobáda nás do solidárnosti a života v spoločenstve s ostatnými rodinami. To všetko si vyžaduje veľkého ducha obetavosti, veľkorysú chápacosť, ochotu odpúšťať a zmieriť sa. Tak zabránime tomu, aby sa egoizmus, nezhody a napätie zahniezdili v rodinnom spoločenstve.

„Milovať v podstate znamená darovať sa iným. Lásku ani zďaleka nemožno stotožňovať s inštinktívnou náklonnosťou, láska je vedomé vôľové rozhodnutie kráčať smerom k iným. Aby sme mohli opravdivo milovať, musíme sa odpútať od mnohých vecí, a najmä od seba. Musíme nezištne dávať a milovať až do konca. Toto oslobodzovanie sa od seba je dlhodobou prácou, je namáhavé a vzrušujúce. Je zdrojom vyrovnanosti a tajomstvom šťastia.“¹³³

Záver

„Keby som hovoril ľudskými jazykmi aj anjelskými, a lásky by som nemal, bol by som ako cvendžiaci kov a zuniaci cimbal. A keby som mal dar proroctva a poznal všetky tajomstvá a všetku vedu a keby som mal takú silnú vieru, že by som vrchy prenášal, a lásky by som nemal, ničím by som nebol... A tak teraz ostáva viera, nádej, láska, tieto tri; no najväčšia z nich je láska.“ (1 Kor 13,1–13).

8 VIERA AKO ČNOSŤ

Úvod¹³⁴

Aby sme mohli povedať verím, ja verím, musíme byť ochotní zapierať sa, darovať sa, byť pripravení obetovať sa, odriekať sa, mať veľkorysé srdce...

Ján Pavol II. konštatuje nielen výskyt ateizmu a

¹³³ JÁN PAVOL II.: *Boží plán - Desatoro pre tretie tisícročie*. Bratislava : LÚČ, 1996, s. 79 – 80.

¹³⁴ Porov.: BEBKA, F.: *Seminárna práca*. Spišská Kapitula : 2004.

pluralizmu v modernej spoločnosti a vidí v nich ťažkosti, ale tiež poukazuje na ich riešenia.

Pán Ježiš zreteľne hovorí: „Večný život je v tom, aby poznali teba, jediného pravého Boha, a toho, ktorého si poslal, Ježiša Krista“ (*Jn 17,3*).

Ak rozprávame o viere, tak si ju musíme chrániť ako vzácny poklad, ako najvyššiu hodnotu terajšieho života: sv. Pavol pripomína Timotejovi: „Bojuj dobrý boj, aby si mal vieru a dobré svedomie, ktoré niektorí odvrhli a stroskotali vo viere“ (*1Tim 1,18-19*). Kto chce vo viere žiť, rásť a vytrvať do konca, musí sa živiť Božím slovom. Musí si od Pána vyprosovať, aby vieru rozmnožoval. Viera má byť činná skrze lásku a má sa vyznačovať nádejou s koreňmi vo viere Cirkvi.¹³⁵

Starovek i stredovek sa zaujímal o vieru hlavne ako o teologickú čnosť, ktorá sa zaoberá jej obsahom podporeným Božím zjavením i náukou Cirkvi, kým novodobá teológia sa zaujíma predovšetkým o akt viery a zvlášť o jeho genézu a štruktúru.¹³⁶ Sv. Jakub v liste píše: Bratia, čo osoží, keď niekto hovorí, že má vieru, ale nemá skutky? Môže ho taká viera spasit'? Tak aj viera bez skutkov je sama v sebe mŕtva. A tak vidíš, že viera spolupôsobí so skutkami a že s nimi dosiahne dokonalosť. A tak je vidno, že človek je ospravedlnený nielen z viery, ale aj zo skutkov (*porov. Jak 2, 14-24n.*).

8.1 Pravdy viery

Ján Pavol II. často pripomína zverené tajomstvo viery, lebo viera v sebe zahŕňa celé Božie zjavenie.¹³⁷ Súčasná civilizácia je preniknutá rozličnými prúdmi, nielen kresťanskými, ale aj protikresťanskými, nekresťanskými, nenáboženskými a protináboženskými.

Viera je prijatím pravdy, čiže poznaním, ktoré sa odlišuje od prirodzeného poznania tým, že rozum veriaceho sa bezprostredne nedotýka predmetu viery. Akt viery obohacuje rozum poznávaním právd, prináša nové poznávanie svedectva Boha – jeho autoritu. Takto pochopený akt viery je predovšetkým aktom rozumu.

V náuke Prvého vatikánskeho koncilu sa viera opisuje ako nadprirodzená čnosť, vďaka ktorej inšpiráciou a pomoc Božej milosti prijímame za pravdu veci zjavené Bohom, z dôvodu autority samého zjaveného Boha, ktorý sa sám nemýli, ani nikoho nemôže priviesť do omylu.¹³⁸ Angažovať sa musia všetci kresťania, tí, ktorí sú si vedomí, čo znamená byť kresťanmi.¹³⁹

Rozum, ktorý v súlade s vlastnou prirodzenosťou pochádza od Boha, je

¹³⁵ Porov.: JANÁČ, P.: *Verím. Duchovné cvičenia*. Kňazský seminár biskupa J. Vojtaššáka, Spišské Podhradie : 2000, s.5.

¹³⁶ Porov.: ROSA, S.: *Kristológia*. Bens, Bardejov : 2000, s.150.

¹³⁷ Porov.: BIELAK, J.: *Religionistika, II. časť*. Spišské Podhradie : 1999, s. 37.

¹³⁸ Porov.: ROSA, S.: *Kristológia*. 2000, s. 151.

¹³⁹ Porov.: JÁN PAVOL II.: *Boží plán – Desatoro pre tretie tisícročie*, LÚČ, 1996, s. 9 - 10.

orientovaný na pravdu a je schopný pravdu poznať a viera, ktorá sa obnovuje v tom istom božskom prameni, z ktorého pochádza každá pravda, sa nemôže dostať do nijakého vážneho konfliktu. Viera je úkon typicky ľudský. Má v sebe zvláštnu hodnotu, pretože pomáha si osvojiť postoj, ktorý dáva jednotu a silu duševnému svetu veriacim.¹⁴⁰ V úkone viery ľudský rozum a ľudská vôľa spolupracujú s Božou milosťou: Veriť je úkon rozumu, ktorý súhlasí s Božou pravdou na príkaz vôle, ktorú pohol Boh milosťou.¹⁴¹ Práve tu viera potvrdzuje a predpokladá skutočné práva prirodzeného rozumu. Prijatie viery predpokladá slobodu.¹⁴² Ak rozprávame o viere, ide o poklad, ktorý je zverený celej Cirkvi. Poklad viery (*depositum fidei*), ktorý je obsiahnutý v posvätnnej tradícii a vo Svätom písme, bol prostredníctvom apoštolov zverený celej Cirkvi.¹⁴³ Timotej vo svojom liste píše: „Preto aj toto trpím, lebo viem, komu som uveril a som presvedčený, že má moc zachovať to, čo mi bolo zverené až do oného dňa“ (*2 Tim 1, 12-14*). Preto aj v Písme sa kladie stále dôraz na dobré skutky. Písmo teda povzbudzuje k cnostnému životu. Nikto sa nestane svätým svojou vlastnou silou. Jediný svätý a spravodlivý je Boh. Krstom a milosťou preniká Božia svätosť a sila i do človeka, aj on sa stáva v obmedzenej viere svätým a spravodlivým.¹⁴⁴

8.2 Poklad viery

Učiteľský úrad Cirkvi naplno predkladá pravdy viery, ktoré sú obsiahnuté v Božom zjavení alebo keď definitívnym spôsobom predkladá pravdy, ktoré s nimi nevyhnutne súvisia. Dogmy sú svetlá na ceste našej viery.¹⁴⁵ Viera je predovšetkým osobným primknutím sa človeka k Bohu, súčasne a neoddeliteľne je slobodným súhlasom s celou pravdou, ktorú Boh zjavil. Keďže kresťanská viera je osobným primknutím sa k Bohu, je dobre a správne úplne dôverovať Bohu a bezvýhradne veriť tomu, čo povedal.¹⁴⁶

Viera je prvá najhlavnejšia podmienka svätosti človeka. Bez viery je totiž nemožné páčiť sa Bohu. Lebo kto prichádza k Bohu, musí veriť, že je a že odmieňa tých, čo ho hľadajú (*Hebr 11,6*).

Viera je predmetom a v určitom zmysle skutkom pôsobenia poznávacej schopnosti človeka. Vierou spoznáva človek nové pravdy, aby ich následne prijal v teoretickej, životnej, praktickej a osobnej rovine.

Slobodný človek sa podujíma rozhodnúť o samotnej existencii aktu viery, čiže rozhodnutím o životnom prijatí zjavenia. Teda ide o plnú dôveru v Boha

¹⁴⁰ Porov.: SÝKORA, J.: *Slovník Spirituality*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří : 2000, s. 1072.

¹⁴¹ Porov.: KKC 154.

¹⁴² Porov.: SÝKORA, J.: *Slovník Spirituality*. 2000, s. 10.

¹⁴³ Porov.: SÝKORA, J.: *Slovník Spirituality*. 2000, s. 84.

¹⁴⁴ Porov.: SÝKORA, J.: *Slovník Spirituality*. 2000, s. 190.

¹⁴⁵ Porov.: KKC. s. 89.

¹⁴⁶ Porov.: KKC. s.150.

a jeho autoritu. Podstatou aktu viery, nie je iba prijať za pravdu to, čo Boh zjavil a Cirkev k viere predpokladá, ale aj živý kontakt s Osobou Krista.¹⁴⁷ A tak veriť znamená povedať Bohu áno, súhlasiť s jeho pravdou a poslúchať jeho vôľu. Viera je cesta do neznámeho sveta Božích tajomstiev. Ak sa jedná o vieru, vždy ide o tajomstvo.¹⁴⁸ Pre kresťana je viera v Boha neoddeliteľne spojená s vierou v toho, ktorého on poslal: v jeho milovaného Syna, v ktorom má zaľúbenie. Kristus sám povedal svojim učeníkom: „Veríte v Boha, verte aj vo mňa“ (*Jn 14,1*). Iba v Ježišovi Kristovi nachádzame pravú vieru, lebo on je Boh, Slovo, ktoré sa stalo telom.¹⁴⁹ Nik nemôže veriť v Ježiša Krista, ak nemá účasť na jeho Duchu. Ved' Duch Svätý zjavuje ľuďom, kto je Ježiš Kristus. Verím „v“ Ducha Svätého preto, že je Boh.

Viera je Boží dar, nadprirodzená čnosť, ktorú vlieva Boh. Aby sa takáto viera mohla vzbudiť, je potrebná predchádzajúca a pomáhajúca Božia milosť a vnútorná pomoc Ducha Svätého, ktorý by pohol srdce a obrátil ho k Bohu, otvoril oči mysle a dal všetkým pocit šťastia zo súhlasu s pravdou a z viery v pravdu.¹⁵⁰

Sv. Jakub v liste píše: „Ak viera nemá skutky, je sama v sebe mŕtva. Ukáž mi svoju vieru bez skutkov a ja ti zo svojich skutkov ukážem vieru. Tak aj Abrahám uveril Bohu a to sa mu počítalo za spravodlivosť. Vidíte, že človek je ospravedlnený zo skutkov, a nie iba z viery. Lebo telo bez ducha je mŕtve, tak je mŕtva aj viera bez skutkov“ (*Jak 2,17,19,24-26*).

8.3 Hodnota viery

Cesta viery nás vzťahuje do tajomstva. Boha možno stretnúť len v ríši tajomstva. Tak aj viera je i poznanie Božích tajomstiev, ale aj život, konanie podľa pravdy.¹⁵¹ Viera je istá a istejšia než akékoľvek ľudské poznanie, lebo sa zakladá na samom slove Boha, ktorý nemôže klamať. Veriť v Ježiša Krista v toho, ktorý ho poslal na našu spásu, je nevyhnutne potrebné na dosiahnutie spásy. „Bez viery je totiž nemožné páčiť sa Bohu“ (*Hebr 11,6*). Viera je nezaslúžený dar, ktorý Boh dáva človeku. Tento neoceniteľný dar človek môže stratiť. Ona je činná skrze lásku, udržiavaná nádejou a zakorenená vo viere Cirkvi. Viera nám dáva akoby vopred okusovať radosť a svetlo oblažujúceho videnia, ktoré je cieľom nášho putovania tu na zemi.¹⁵²

Ježiš hovorí Šimonovi: „Šimon, Šimon, hľa, satan si vás vyžiadal, aby vás preosial ako pšenicu. Ale ja som prosil za teba, aby neochabla tvoja viera“ (*Lk 22,31-32*). Proti kresťanskej viere sa prehrešuje ten, kto ju úmyselne nechce

¹⁴⁷ Porov.: ROSA, S.: *Kristológia*. 2000, s. 153 - 155.

¹⁴⁸ Porov.: JANÁČ, P.: *Tajomstvo svätosti*. Spišské Podhradie : 2001, s. 35.

¹⁴⁹ Porov.: KKC, s. 151.

¹⁵⁰ Porov.: KKC, s. 153.

¹⁵¹ Porov.: JANÁČ, P.: *Tajomstvo svätosti*. 2001, s. 35.

¹⁵² Porov.: KKC, s. 159-163.

poznať a keď ju pozná, o jej obsahu pochybuje, podľa nej nežije, stáva sa k nej ľahostajný, alebo proti nej bojuje. Vieru zaprie ten, kto navonok poprie vieru, alebo vyzná falošnú vieru, v takomto prípade ide o neveru.¹⁵³

Dôvodom pre našu vieru nie je jasnosť a zrozumiteľnosť právd vo svetle prirodzeného rozumu. Veríme nie preto, že chápeme rozumom, ale pre autoritu samého Boha, ktorý zjavuje pravdy viery. Viera má byť „rozumná“ t. j. taká, ktorá sa usiluje stále lepšie chápať Božie tajomstvá a hlbšie vnikať do ich obsahu.¹⁵⁴

KKC pripomína, že svojou vierou prispievame aj k tomu, aby sa povzbudili ostatní. Viera ako čnosť je vliata nadprirodzená vlastnosť, ktorá disponuje človeka, aby pevne prijal pravdy Bohom zjavené a to pre autoritu samého zjavujúceho Boha. Viera ako úkon vôle je pevný súhlas s pravdami Bohom zjavenými, a to pre jeho autoritu. Viera je potrebná ku spásu a je potrebné veriť všetko, čo Ježiš Kristus učil a skrze Cirkev nám k viere predložil. Úkon viery je potrebný všetkým, ktorí užívajú rozum a to: neospravedlneným na ospravedlnenie, ospravedlneným na spásu.¹⁵⁵

8.4 Symbol viery ako čnosť

Kto hovorí „verím“, hovorí: súhlasím s tým, čo Cirkev predkladá veriť. V spoločenstve vo viere potrebujeme spoločnú reč viery, ktorá je pre všetkých normatívna a spája ich v tom istom vyznaní viery. Súhrn viery nebol zostavený tak, aby sa páčil ľuďom, ale z celého Písma boli vybraté najhlavnejšie prvky, ktoré tvoria jediné a úplné učenie viery. Súhrn viery sa nazýva „vyznanie viery“, lebo zahŕňa vieru, ktorú vyznávajú kresťania.

Vyznanie našej viery, ktorá dáva život, prijímame tak ako v deň nášho krstu, keď celý náš život bol zverený tomu učeniu. Vysluhovať s vierou vyznanie viery znamená vstúpiť do spoločenstva s Bohom Otcom, Synom a Duchom Svätým, ako aj do spoločenstva s celou Cirkvou, ktorá nám odovzdáva vieru a v ktorej lone veríme.¹⁵⁶

Ak rozprávame o viere, musíme rozprávať o nej ako o čnosti. Ak viera je založená na ľudskej autorite, je prirodzená viera a život bez nej by bol v spoločnosti nemožný.

Viera je vždy darom, aj keď ide o prirodzenú vieru. Čnosť viery je nutnou podmienkou našej spásy, a tak je začiatkom našej spásy a dôvodom ospravedlnenia podľa slov Svätého písma: „Lebo kto prichádza k Bohu, musí veriť, že je a že odmieňa tých, čo ho hľadajú“ (*Hebr 11,6*).

Aj napriek tomu viera je nadprirodzená čnosť, ktorou vzhľadom na Božiu

¹⁵³ Porov.: TONDRA, F.: *Morálna teológia*. 1994, s. 203 - 204.

¹⁵⁴ Porov.: JANÁČ, P.: *Jubileum – Verím. Duchovné cvičenia*. 2000, s. 8.

¹⁵⁵ Porov.: TONDRA, F.: *Morálna teológia*. 1994, s. 205.

¹⁵⁶ Porov.: KKC. s. 185 - 197.

autoritu prijímame všetko, čo Boh zjavil a čo nám predkladá veriť prostredníctvom Krista a jeho Cirkvi. Vierou prijímame aj pravdy, a tak obsah viery sa stáva pre nás tajomstvom. Vierou sa dotýkame samého Boha, a spájame sa s ním. Ak ide o pochopenie rozumom, viera neničí náš rozum, ale ho umocňuje, robí oveľa prenikavejším a pohotovejším. Viera je pre človeka prameňom nesmiernej útechy a zároveň viera posilňuje vôľu človeka. Naozaj, viera neničí dôstojnosť človeka. Neoberá ho o jeho veľkosť, ale ho robí veľkým, dôstojným a „len o niečo menším od anjelov“ (*Hebr 2,7*). Viera, ktorú Pán vyžaduje od svojich učeníkov, a teda aj od nás, musí byť tak všeobecná, pevná, živá a stála.¹⁵⁷

Stála čnosť viery je v tom, že vytrvale všetko pevne za pravdivé máme, čo Boh zjavil, a to preto, lebo sa nemôže ani mýliť, ani klamať. Boh vlieva čnosť viery do našej duše krstom. Treba nám ju však ustavičným cvičením rozmnožovať a zdokonaľovať. Čo Boh zjavil, tomu nás učí Katolícka cirkev skrze svojich predstavených: pápeža, biskupov a ich pomocníkov, kňazov.

Viera je počiatok ľudského spasenia, základ a koreň všetkého ospravedlnenia. Bez viery nie je možné Bohu sa ľúbiť. Lebo kto pristupuje k Bohu, musí veriť, že je a že tým, ktorí ho hľadajú, je odplatiteľom.¹⁵⁸

Vierou poznávame predmety svojej lásky, pohneme sa k nemu a nadobudneme s ním prvé spojenie. Keďže viera musí byť rozumná, najprv si musíme svojím zdravým rozumom nadobudnúť istotu, že Boh skutočne prehovoril, dal zjavenie a akým spôsobom dáva nám ho poznať s istotou.

Ak v človeku je tzv. mŕtva viera, tak nemôže sa v ňom rodiť ovocie života, a tak aj láska bez viery je mŕtva.

Život podľa viery, ktorý je bohatý na dobré skutky, je tým, čo vieru robí v nás telom, krvou, skutočnosťou. Najkrajším vyznaním, spolu i najlepším spôsobom rozmnožovania viery je, keď žijeme tak, že môžeme povedať s apoštolom: „Ja ti ukážem svoju vieru zo skutkov“ (*Jak 2,18*).¹⁵⁹

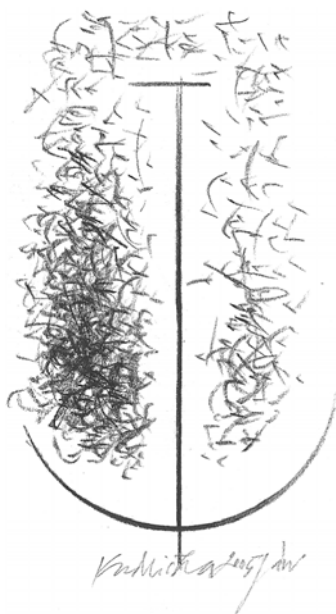
Záver

I napriek verejnej mienke súčasného sveta, ktorá je vonkoncom nepriateľsky naladená voči Kristovi a jeho záležitostiam, kráčajme za svetlom viery. Nedajme sa pomýliť a svojím vnútorným zrakom znovu objavme hviezdu viery a kráčajme vedení svedomím osvetleným vierou a prídeme ku Kristovi. Od znovuobjavenia viery a všimnutia si viery vo svojich srdciach až k príchodu ku Kristovmu tajomstvu sprítomnenému najmä v Eucharistii, je ďaleká cesta. Veriť sa opláti.

¹⁵⁷ Porov.: FORGAN, V. I.: *O čnostiach*. Spolok Svätého Vojtecha Trnava :1999, s. 17 - 21.

¹⁵⁸ Porov.: MÜLLER, E.: *Asketika a mystika*. 1944, s. 164 - 266.

¹⁵⁹ Porov.: FORGAN, V. I.: *O čnostiach*. 1999, s. 18.

9 NÁDEJ AKO ČNOSŤ

Úvod¹⁶⁰

Čnosť je trvalá a stála dispozícia konať dobro. Umožňuje človekovi nielen konať dobré skutky, ale aj dávať zo seba samého to najlepšie. Čnostný človek so všetkými svojimi zmyslovými a duchovnými silami smeruje k dobru, ide za ním a volí si ho v konkrétnom konaní (porov. KKC 1803). Ľudské čnosti sú zakorenené v teologálnych čnostiach, ktoré uspôsobujú schopnosti človeka, aby mohli mať účasť na Božej prirodzenosti.

Teologálne čnosti sa totiž bezprostredne vzťahujú na Boha. Robia kresťanov schopnými žiť vo vzťahu s Najsvätejšou Trojicou. Pôvodcom, dôvodom a predmetom teologálnych čností je jeden Boh v troch osobách.

Teologálne čnosti sú základom, dušou a charakteristickou vlastnosťou morálneho konania kresťana. Stvárajú a oživujú všetky morálne čnosti. Boh ich vlieva veriacim do duše, aby sa stali schopnými konať ako jeho deti a zaslúžili si večný život. Teologálne čnosti sú zárukou prítomnosti a pôsobenia Ducha Svätého v schopnostiach človeka. Teologálne čnosti sú tri: viera, nádej a láska (porov. KKC 1813).

9.1 Nádej ako teologálna čnosť

Nádej je teologálna čnosť, ktorou túžime po nebeskom kráľovstve a po večnom živote ako po svojom šťastí, pričom vkladáme svoju dôveru do Kristových prisľúbení a nespoliehame sa na vlastné sily, ale na pomoc milosti Ducha Svätého. „Nepochvejte sa držme nádeje, ktorú vyznávame, lebo verný je ten, ktorý dal prisľúbenie“ (Hebr 10,23). Tohto Ducha Boh na nás hojne vylial skrze Ježiša Krista, nášho Spasiteľa, aby sme, ospravedlivení jeho milosťou, boli podľa nádeje dedičmi večného života.

Čnosť nádeje zodpovedá túžbe po šťastí, ktorú Boh vložil do srdca každého človeka, osvojuje si očakávania, ktoré podnecujú činnosť ľudí, očisťujú tieto očakávania, aby ich zamerala na nebeské kráľovstvo, ochraňuje pred malomyselnosťou, je oporou vo chvíľach opustenosti, rozširuje srdce v očakávaní večnej blaženosti. Nadšenie vzbudené nádejou chráni pred egoizmom a vedie k radosť z kresťanskej lásky (porov. KKC 1818).

¹⁶⁰ Porov.: ČIŽMÁR, R.: Seminárna práca. Spišská Kapitula : 2004.